

Sygn. akt I ZB 58/22

POSTANOWIENIE

Dnia 5 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński

w sprawie dyscyplinarnej sędziego J. K.
z wniosku pełnomocnika pokrzywdzonego (I ZPI 40/22)
po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej
na posiedzeniu w dniu 5 stycznia 2023 r.,
w przedmiocie dopuszczalności wniosku
o zbadanie w trybie art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, spełnienia wymogów
niezawisłości i bezstronności sędziego SN Tomasza Demendeckiego
na podstawie art. 29 § 10 ustawy o Sądzie Najwyższym oraz art. 29 § 24 uSN w
zw. z art. 429 § 1 k.p.k.

postanowił:

1. **odrzuć wniosek;**
2. **zawiadomić o odrzuceniu wniosku Okręgową Radę
Adwokacką w K..**

UZASADNIENIE

W dniu 10 listopada 2022 r. do Sądu Najwyższego Izba Odpowiedzialności Zawodowej wpłynął wniosek r.pr. P. D. – pełnomocnika pokrzywdzonego w sprawie dyscyplinarnej sędziego J. K. o sygn. akt I ZPI 40/22 o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego SN Tomasza Demendeckiego w trybie art. 29 § 6 ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2021 r., poz. 1904 ze zm. – dalej jako u.SN).

W wyniku dokonanego w dniu 30 listopada 2022 r. losowania członków składu w sprawie wniosku o zbadanie spełnienia przez sędziego SN Tomasza

Demendeckiego wymogów niezawisłości i bezstronności, ukształtowany został skład orzekający w osobach sędziów: E. W. (przewodniczący), P. W. (sprawozdawca), K. W., P. M., M. M..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek pełnomocnika pokrzywdzonego złożony w trybie art. 29 § 5 u.SN nie spełnia określonych w ustawie warunków jego dopuszczalności.

Podstawą rozpoznania niniejszego wniosku są przepisy art. 29 § 5 i n. ustawy o Sądzie Najwyższym, wprowadzające samodzielny tryb postępowania – swoiste postępowanie testowe niezawisłości i bezstronności sędziego. Postępowanie w przedmiocie wniosku o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego SN jest samoistnym postępowaniem incydentalnym, nie jest ani postępowaniem wpadkowym karnym ani takim postępowaniem cywilnym. Jedynie pomocniczo i odpowiednio, zależnie od sprawy głównej, stosuje się do niego procedurę cywilną albo karną. W niniejszej sprawie odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy procedury karnej.

Podstawowym warunkiem dopuszczalności wniosku jest wskazanie poza samymi okolicznościami związanymi z powołaniem na urząd sędziego Sądu Najwyższego także okoliczności dotyczących jego postępowania po powołaniu (art. 29 § 5 ustawy o SN; dalej jako uSN) oraz wykazanie okoliczności uzasadniających złożone żądanie wraz z dowodami na ich poparcie (§ 9), wskazujących, że te wszystkie okoliczności dotyczące sędziego objętego wnioskiem (towarzyszące jego powołaniu oraz jego postępowania po powołaniu) w realiach tej konkretnej sprawy mogą – uwzględniając nadto okoliczności dotyczące uprawnionego oraz charakter sprawy – doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności.

Tymczasem wniosek strony powyższych wymogów nie spełnia, albowiem oparty jest w istocie wyłącznie na okolicznościach dotyczących powołania sędziego T. Demendeckiego. Wskazuje się w nim na fakt powołania tego sędziego na urząd sędziego Sądu Najwyższego „za pośrednictwem wniosku <<nowej>> Krajowej Rady Sądownictwa” ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., której pozycja ustrojowa, sposób ukonstytuowania, powołania składu oraz funkcjonowanie powodują, że nie jest to organ niezależny od władzy ustawodawczej i wykonawczej,

co skutkuje wadliwością powołania na sędziego SN. Wnioskodawca przedstawia obszerną argumentację dotyczącą pozycji ustrojowej KRS i wadliwości nominacji sędziego SN T. Demendeckiego, popartą analizą orzeczeń Sądu Najwyższego, TS UE oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego. Wskazuje również na związki osobiste sędziego z podsekretarzem stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w latach 2015-2019, którego sędzia T. Demendecki był promotorem rozprawy doktorskiej. Jak nadto wskazuje we wniosku; „ pan Tomasz Demendecki został powołany na sędziego Sądu Najwyższego mimo negatywnej opinii komisji. Uzyskał jednak poparcie członków politycznie umocowanej neo-KRS. Wątpliwości budzi również bezpośredni awans na sędziego Sądu Najwyższego w sytuacji, w której jego doświadczenie zawodowe nie uprawniało nawet do powołania na stanowisko sędziego sądu rejonowego. Należy wskazać że pan Tomasz Demendecki ze względu na tytuł naukowy doktora habilitowanego mógł zostać powołany na sędziego Sądu Najwyższego, jednak tak spektakularny awans budzi zdziwienie szczególnie w kontekście poparcia politycznie wybieranej neo KRS i budzi obawy o motywacje stojące za spektakularnymi awansami osób powiązanych bezpośrednio lub pośrednio z obozem władzy.”

Treść wniosku wskazuje jednoznacznie, że pokrzywdzony uzasadnia swój wniosek jedynie okolicznościami związanymi z powołaniem sędziego oraz z faktem jego orzekania w Sądzie Najwyższym. Okoliczność ta jednak, generalna i dotycząca w istocie każdej sprawy rozpoznawanej przez tego sędziego, w nawiązaniu do treści art. 29 § 5 oraz § 9 uSN nie stanowi w żadnym stopniu wypełnienia obowiązku przedstawienia okoliczności postępowania sędziego – już po jego powołaniu – w kontekście charakteru tej konkretnej sprawy i okoliczności dotyczących uprawnionego do złożenia wniosku. Ten sam charakter mają wskazywane powiązania osobiste i ocena kompetencji zawodowych sędziego. Nie przywołano we wniosku żadnych dowodów – niezbędnych w świetle art. 29 § 9 pkt 2 u.SN dla skuteczności formalnej wniosku.

W sposób oczywisty zatem wniosek nie spełnia warunków formalnych z art. 29 § 5 i § 9 pkt 2 uSN, a więc na podstawie art. 29 § 10 uSN podlega odrzuceniu bez wezwania do usunięcia braków formalnych. Zgodnie bowiem z tym przepisem wniosek niespełniający wymagań, o których mowa w § 9, podlega odrzuceniu bez

wezwania do usunięcia braków formalnych. Odrzuceniu podlega również wniosek złożony po upływie terminu albo z innych przyczyn niedopuszczalny.

Odrzucenie wniosku w niniejszej sprawie nastąpiło w formie postanowienia wydanego przez sędziego sprawozdawcę, jednak ze względu na autonomiczny charakter postępowania wskazać należy, że uprawnionym i jednocześnie zobowiązanym do kontroli formalnej wniosku jest także właściwy Prezes Izby oraz przewodniczący składu orzekającego (tak również postanowienie SN o odrzuceniu wniosku III CB 4/22, postanowienie SN o odrzuceniu wniosku III CB 104/22, postanowienie SN o odrzuceniu wniosku I ZB 60/22, postanowienie SN o odrzuceniu wniosku I NB 3/22).

W niniejszej sprawie wydane zostało zarządzenie Prezesa Izby Odpowiedzialności Zawodowej o przyjęciu wniosku, oczywistym jest jednak, że dostrzeżenie braków formalnych na późniejszym etapie nie wyłącza obowiązku odrzucenia wniosku, który w sposób oczywisty nie spełnia wymogów ustawy (art. 29 § 5 i § 9 pkt 2 i § 10 uSN w zw. z art. 429 § 1 k.p.k.). Oczywistym jest nadto, że prawidłowym postąpieniem jest dokonanie kontroli formalnej na możliwie wczesnym etapie postępowania wnioskowego, bez konieczności angażowania w procedurę oceny formalnej całego składu wyznaczonego przeciw do dokonania oceny merytorycznej, o ile jest dopuszczalna (szerzej co do wymogów kontroli formalnej wniosku testowego por. postanowienie SN z 15 listopada 2022 r., w sprawie III CB 10/22). Oczywiście może się także zdarzyć, że kontrola formalna na wcześniejszym etapie okaże się mało wnikliwa i nieskuteczna, a wniosek obarczony brakiem formalnym trafi na posiedzenie wyznaczone w trybie art. 29 § 15 uSN. Wówczas z tych samych powodów również powinien być odrzucony, przez pięcioosobowy skład Sądu Najwyższego. Decyzja taka, w każdym ze wskazanych przypadków nie podlega jednak zaskarżeniu, skoro wniosek nie został rozpoznany w rozumieniu art. 29 § 15 uSN.

Przepis art. 29 § 10 uSN jako regulacja autonomiczna oraz mająca pierwszeństwo przed rozwiązaniami szczegółowymi, stosowanymi odpowiednio z procedury karnej albo cywilnej narzuca nie tylko treść procesowej decyzji, ale określa także etap na jakim dochodzi do jej wydania. Jak wynika to wprost z art. 29 § 24 uSN odpowiednie regulacje procedury karnej i cywilnej mają charakter

subsydiarny i stosowane są jedynie wtedy i tylko w tym zakresie, w jakim ustawa o SN nie zawiera własnej regulacji. Możemy zatem w nich poszukiwać odpowiedzi na pytanie nie tyle o dopuszczalność etapu kontroli formalnej, czy rodzaju rozstrzygnięcia (odrzućcenie wniosku) te bowiem wynikają wprost z art. 29 § 10 uSN, lecz kwestii następnych związanych m.in. z formą rozstrzygnięcia.

Nadto, względy wynikające z rezultatów wykładni językowej, systemowej oraz funkcjonalnej z uwzględnieniem wykładni prokonstytucyjnej (wskazane szczegółowo w postanowieniach SN w sprawie III CB 10/22 oraz w sprawie I ZB 60/22) przekonują, że ocena co do istnienia braków formalnych wniosku złożonego na podstawie art. 29 § 5 uSN – niezależnie od tego, czy jest on złożony w sprawie karnej czy cywilnej – jest obligatoryjna i poprzedza rozpoznanie merytoryczne wniosku na posiedzeniu w trybie art. 29 § 15 uSN.

Wskazując na niedopuszczalność niniejszego wniosku podzielić należy jednocześnie stanowisko wyrażone w postanowieniach SN w sprawach III CB 10/22, III CB 4/22, I ZB 60/22, III KO 124/22, że „ustawowa konstrukcja wniosku z art. 29 § 5 uSN w sposób istotny zawęży stronie możliwość weryfikacji stopnia, w jakim zapewnione jest jej prawo podmiotowe do bezstronnego i niezawisłego sądu, wynikające z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz odpowiadającego mu w tym zakresie art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, na co wskazano w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2022 r. w sprawie IV KK 333/22. Obliguje także do zawiadomienia organu samorządu zawodowego (art. 29 § 10 uSN) o odrzuceniu wniosku. Podkreślić należy jednak, że ograniczenia w możliwości składania wniosku o badanie spełnienia przez sędziego SN wymogów niezawisłości i bezstronności, polegające na nakazie wskazania i wykazania dowodów ich braku wynikających łącznie z okoliczności powołania na stanowisko sędziego w Sądzie Najwyższym oraz z postępowania po powołaniu, pozbawiają stronę możliwości kwestionowania samoistnego skutku wynikającego z tej pierwszej przesłanki. Nakazują też odrzucić wnioski oparte tylko na jednym z tych elementów, w szczególności pierwszym z nich.”

W tym zakresie pozostaje jednak stronie nadal możliwość korzystania z procesowego, właściwego dla postępowania karnego czy postępowania cywilnego,

trybu wyłączenia sędziego, wobec którego zachodzą w ocenie strony wątpliwości co do jego bezstronności w sprawie (por. postanowienie SN w sprawie I ZB 60/22). W niniejszej sprawie uzasadnienie wniosku nie pozwala jednak na stwierdzenie, że stanowi ono taki wniosek, nie ma więc podstaw do wyłączenia go ze sprawy i przekazania do odrębnego postępowania w trybie przepisów procedury karnej. Z tych wszystkich powodów orzeczono jak w postanowieniu.